

Biblioteket som sted for demokratisk deltagelse

v/ Asmund Bertelsen

Prosjektleder og demokratiudvikler

Aarhus Bibliotekerne

Det tredje stedet – Nasjonalbibliotekets vårkonferanse

Oslo, 27. marts 2025

Baggrund

Aarhus Bibliotekerne består af 18 biblioteker – ét hovedbibliotek beliggende på Dokk1 og 17 lokale biblioteker.

Siden 2020 har Aarhus Bibliotekerne haft et strategisk fokus på, hvordan biblioteker kan fremme demokratisk deltagelse.

Lov

om

statsunderstøttede Biblioteker.

Amalienborg, den 5te Marts 1920.

København.

Trykt hos J. H. Schultz A/S.

1920.

Det begyndte for over 100 år siden...

Med grundlovsændringen i 1915 fik kvinder og tyende (tjenestefolk uden egen husstand) valgret.

I den første bibliotekslov fra 1920, står der i formålsparagraffen, at bibliotekerne skal "udbrede Kundskaber og almindelige Oplysninger."

Et bibliotek var altså også den gang mere end en bogsamling. Det handlede om at give borgerne viden og kompetencer til at kunne deltage i demokratiet – til at være aktive medborgere.

Hvad er demokrati?

Demokrati er en styreform

Rettigheder, f.eks.

- Stemmeret
- Ytringsfrihed
- Foreningsfrihed

Procedure, f.eks.

- Frie og regelmæssige valg
 - Flertalsstyre med mindretalsbeskyttelse
- Magtens tredeling

Demokrati er
en samtale,
en tankegang
en livsform

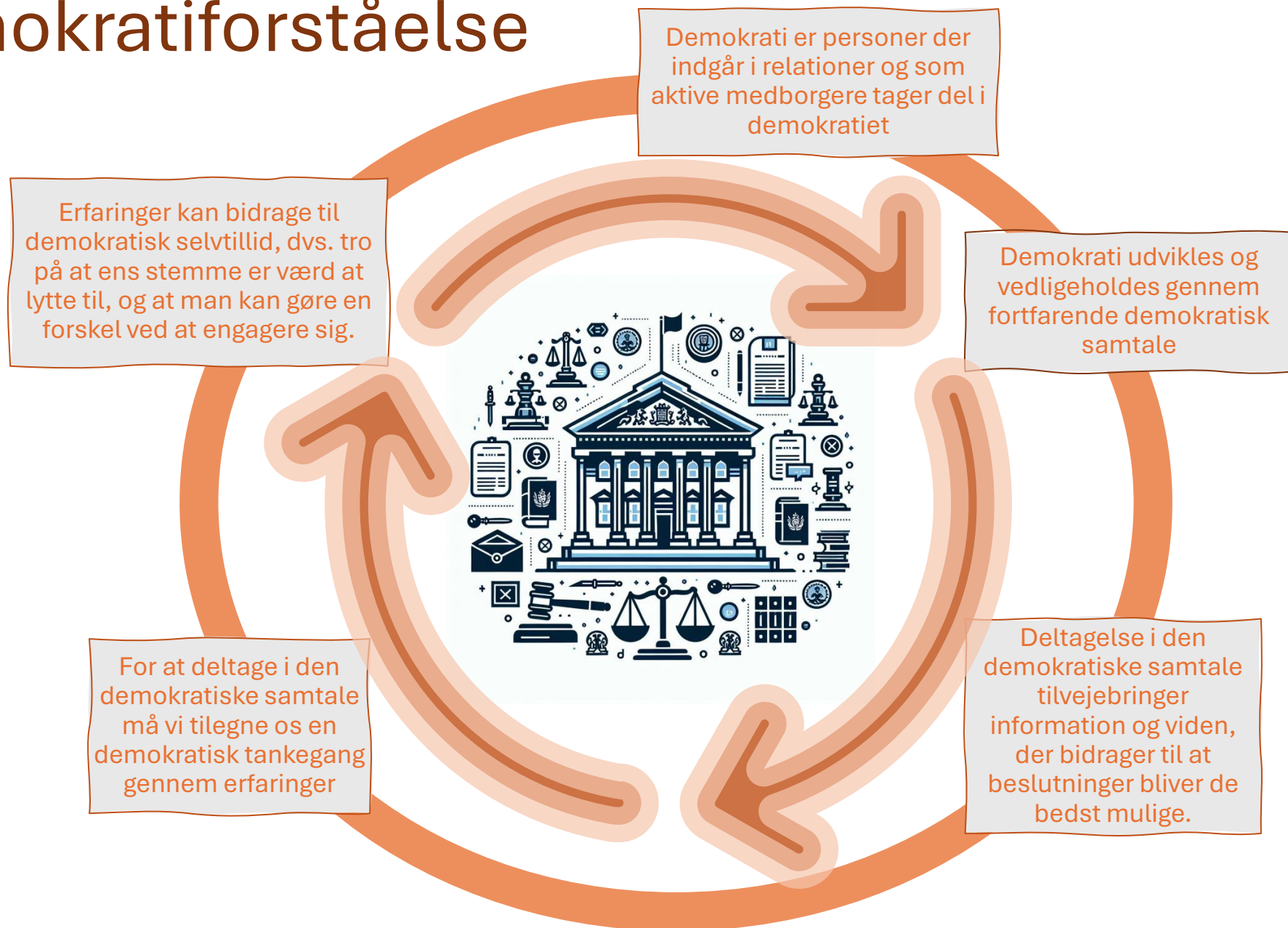
"Demokrati er ikke blot en styreform. **Demokrati er samtale.** Det er en måde at handle på og en måde at omgås andre mennesker på, hvor respekten for individet, fællesskabet, omgivelserne og samfundet er helt centralt. Og hvor fordommene lader sig udfordre, og argumenterne flytter holdninger."

Koch, Hal: Hvad er demokrati? (1945)

"Demokratiet er ikke sejr, som er vundet, men en kamp, som stadig går på. Det er ikke et én gang opnået resultat, men en opgave som skal løses på ny. Frem for alt er det ikke en lære, der kan doceres og som man i en håndvending kan tilegne sig eller gå over til. **Det er en tankegang, en livsform.**"

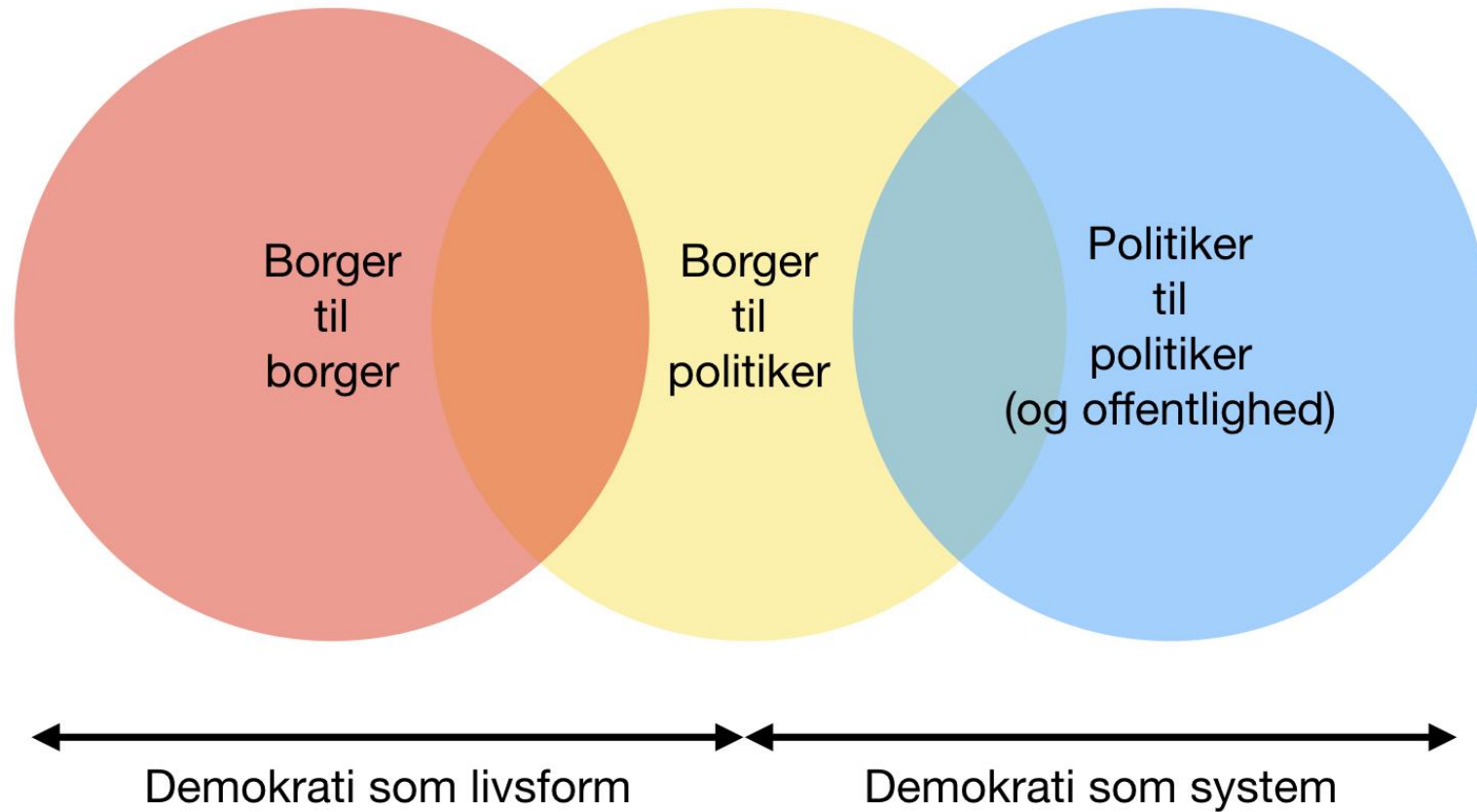
Koch, Hal: Ordet eller sværdet? (1945)

Vores demokratiforståelse

Deltagelse er grundlaget for et stærkt demokrati!

Arenaer for demokratisk deltagelse

Indgange til demokratisk deltagelse på biblioteket

Så alt som sker på et folkebibliotek, kan kobles til demokratisk deltagelse.

Hvorfor skal vi så fokusere på biblioteket som et sted for demokratisk deltagelse?

Vi gør jo alt dette allerede!

Deltagelse i aktiviteter
Ved deltagelse i inddragelsesaktiviteter, såsom borgerarrangementer, trykkes både borgernes demokratiske kompetencer og deres demokratisk engagement.

Fortrolighed med de store
den ordner i samfundet og kvalificerer borgernes deltagelse i samfundet. At kunne stå op og ytre sine synspunkter og tanker i offentlige fora er desuden en blandt flere forudsætninger for aktiv deltagelse i demokratiet.

Tryk og demokratiske samtale
Borgere, der kan ytre deres synspunkter, bekymringer og tanker i offentlige fora, kan udveksle synspunkter, tanker og ideer og finde sted uden frygt for dømmende reaktioner eller konsekvenser.

Lokal forankring
Det ejerskab med lokale borgerne og deres virksomheder styrker lokale fællesskaber, handlegkraft og demokratisk selvtillid.

Årslige oplevelser
Bibliotekets aktiviteter (f.eks. skønlitteratur) giver os nye, alternative og kreative perspektiver på samfundstematikker. Det kan udfordre os og skabe engagement.

Demokratiet er udfordret

- og bibliotekerne kan bidrage til løse udfordringerne.

Øget polarisering af holdninger, medieforbrug og interesser svækker den *fælles* offentlige samtale og debat

Det politiske system og dets beslutningsprocesser opleves som komplekst. Det fører til frustration over ikke at blive hørt og bidrager til en oplevelse af, at det ikke nytter at deltage.

Færre og færre er medlem af et parti, der er større vælgervandringer og tilliden til og identifikationen med partier og politikere er nedadgående

Ulighed i demokratisk deltagelse og repræsentation bliver mere udpræget. De dårligst stillede og de unge engagerer sig mindre i civilsamfundet og bevæger sig mindre hyppigt hen til stemmeurnerne på valgdagen

Oplevelsen af en hård tone i samfundsdebatten afholder folk fra at deltage, stille op til valg, mv.

Ny teknologi øger mulighederne for at producere og sprede nyhedshistorier o. lign., uden at de filtreres af redaktionelle medier, det svækker et fælles udgangspunkt for viden og dermed også for samtale og debat

Samspillet mellem staten og civilsamfundet er institutionaliseret, sådan at få ressourcestærke organisationer sidder på indflydelsen og den direkte kontakt til det politiske system

Aarhus Bibliotekerne har fokus på tre udfordringer i demokratiet

Ulighed i den demokratiske deltagelse

Frustrationen over ikke at blive hørt

Den hårde tone i samfundsdebatten

Indgange til demokratisk deltagelse på biblioteket

Ulighed i den demokratiske deltagelse

Frustrationen over ikke at blive hørt af myndighederne og de folkevalgte

Deltagelseskultur

Ved deltagelse i inddragelsesaktiviteter, debatter og andre arrangementer styrkes både borgernes demokratiske kompetencer og deres demokratiske selvtillid.

Literatur

Fortrolighed med de store dagsordner i samfundet fremmer kritisk tænkning og kvalificerer borgernes deltagelse i samfundsdebatten. At kunne forstå og navigere i forskelligartede informationskilder er desuden en blandt flere forudsætninger for aktiv deltagelse i demokratiet

Trygge rum for demokratisk samtale

Tryghed er essentiel for at kunne ytre sine synspunkter, bekymringer eller erfaringer. Tryghed sikrer et miljø, hvor udveksling af synspunkter, tanker og ideer kan finde sted uden frygt for dømmende reaktioner eller konsekvenser.

Lokal forankring

Delt ejerskab med lokale borgere, organisationer og virksomheder styrker lokale fællesskaber, handlekraft og demokratisk selvtillid

Æstetiske oplevelser

Æstetiske oplevelser (f.eks. skønlitteratur) giver os nye, alternative og kreative perspektiver på samfundstematikker. Det kan udfordre os og skabe engagement.

Den hårde tone i samfundsdebatten

Forudsætninger for demokratisk deltagelse

Demokratisk selvtillid

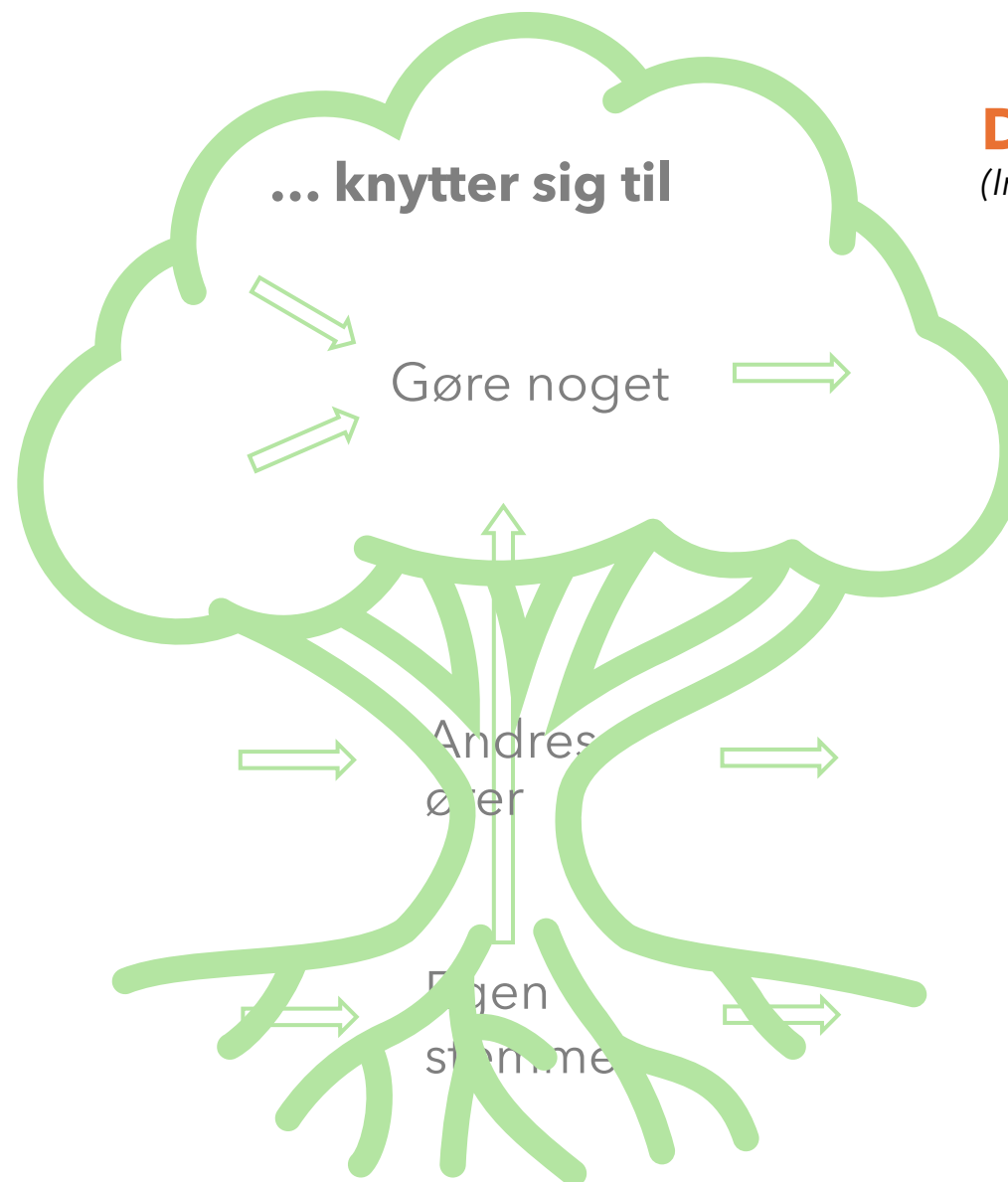
Man tror på, at man kan handle og påvirke samfundet

Man oplever, at nogen er villige til at lytte til en

Man tror på, at man har noget at sige, og man gør det

Demokratisk værtskab

(Inspireret af [Sager der samler](#))

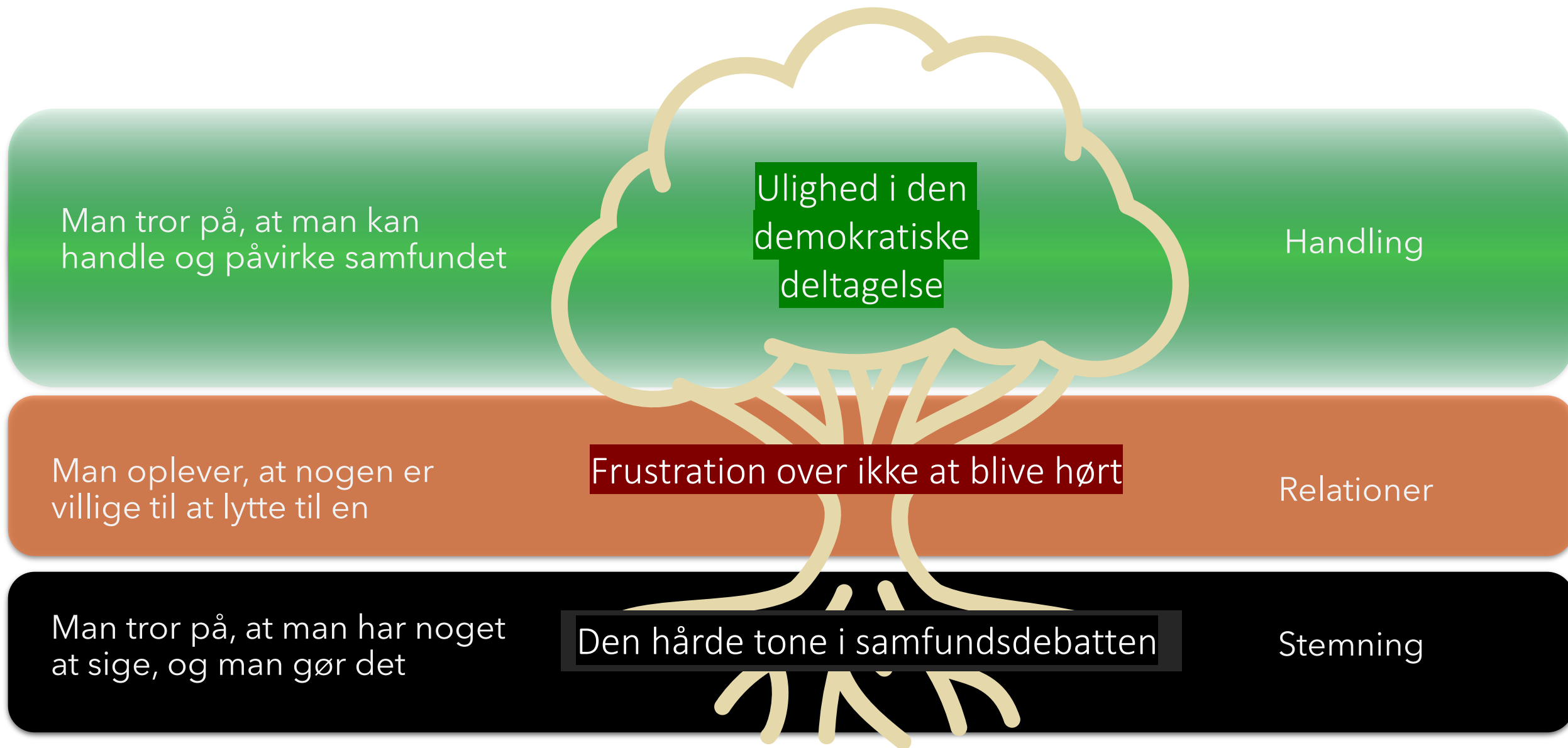
Handling

Relationer

Stemning

Forudsætninger for demokratisk deltagelse

Stemning

Man tror på, at man har noget
at sige, og man gør det

Relationer

Man oplever, at nogen er villige til at lytte til en

Handling

Man tror på, at man kan handle og påvirke samfundet

Eksempel

Hvad drømmer vi om i Gellerup?

Man tror på, at man kan handle og påvirke samfundet

Ulighed i den demokratiske deltagelse

Man oplever, at nogen er villige til at lytte til en

Frustration over ikke at blive hørt

Man tror på, at man har noget at sige, og man gør det

Den hårde tone i samfundsdebatten

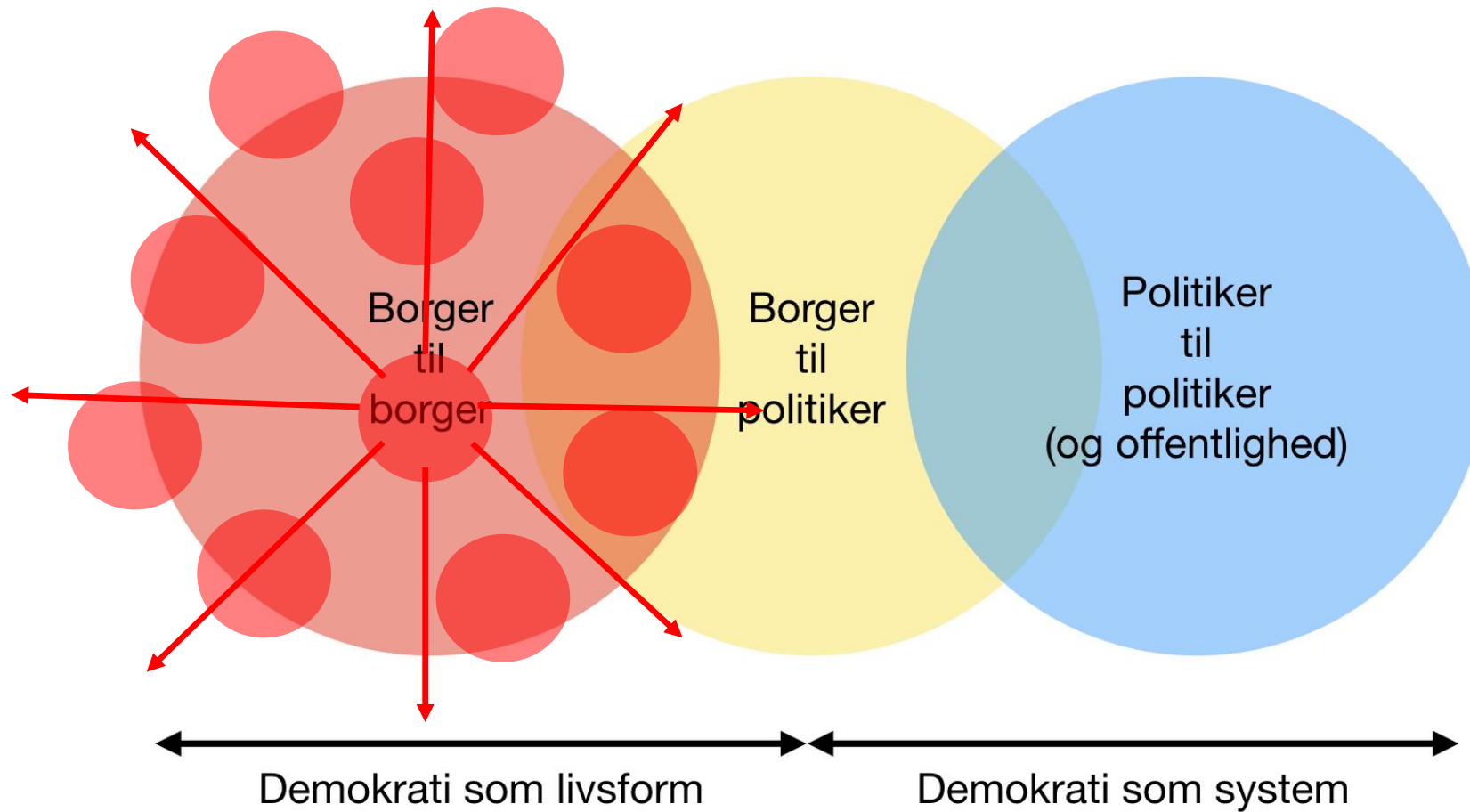
Handling

Relationer

Stemning

Øget *polarisering* er måske den største udfordringer for demokratiet i disse år

People may go to the library looking mainly for information,
but they find each other there.

Robert D. Putnam, Lewis Feldstein (2009). "Better Together: Restoring the American Community"

Tak for at I lyttede.

Skriv gerne hvis der er spørgsmål, ideer eller andet, I vil tage op.

Kontakt

Asmund Bertelsen

ahb@aarhus.dk

+45 4185 8709

Biblioteket som sted for demokratisk deltagelse

v/ Asmund Bertelsen

Prosjektleder og demokratiudvikler

Aarhus Bibliotekerne

Det tredje stedet – Nasjonalbibliotekets vårkonferanse

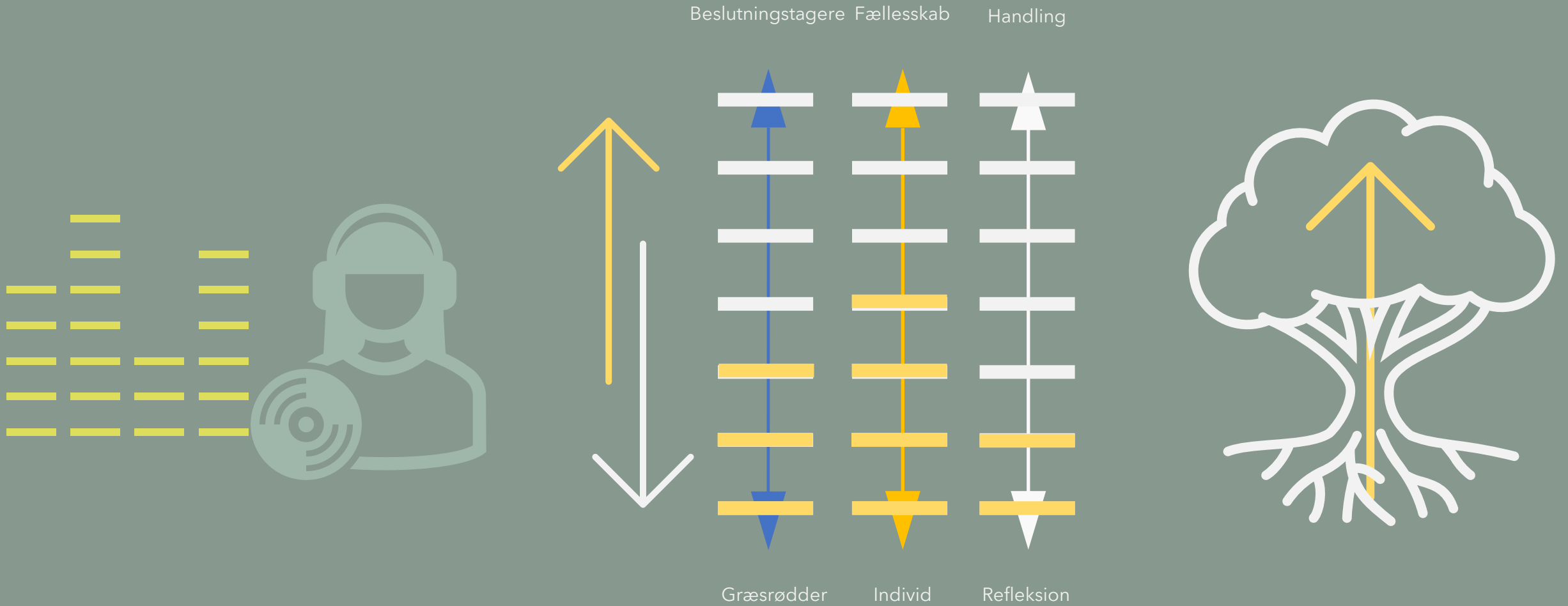
Oslo, 27. marts 2025

Former for demokratisk deltagelse på biblioteker

Inspireret af Birgit Eriksson, Æstetik og Kultur, Aarhus Universitet

Design af demokratisk deltagelse på biblioteker

Eksempel

Hvad drømmer vi om i Gellerup?

- Ulighed i den demokratiske deltagelse

Handling
- Frustrationen over ikke at blive hørt

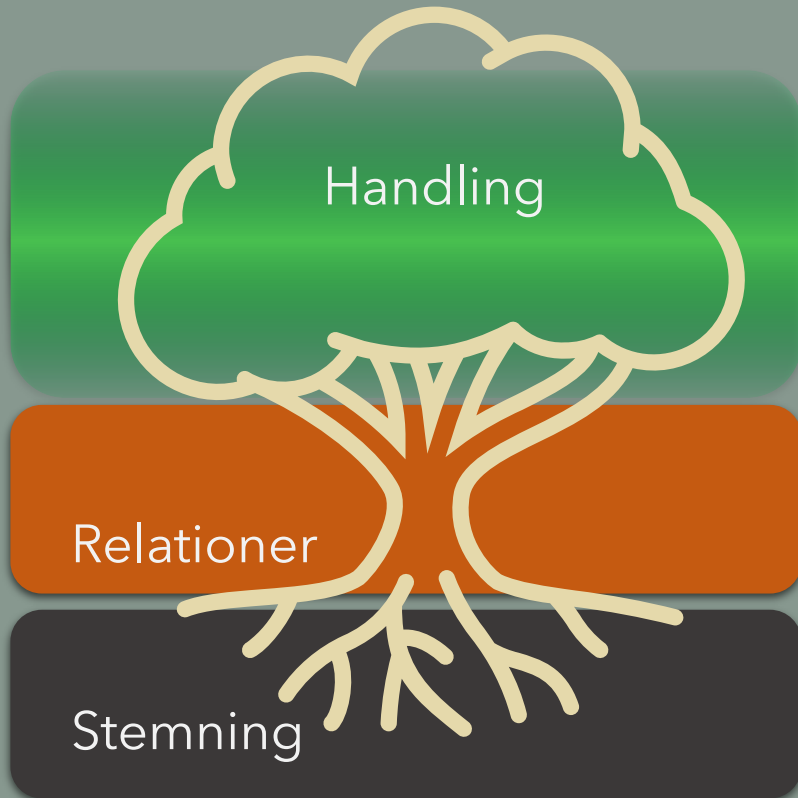
Relationer
- Den hårde tone i samfundsdebatten

Stemning

Magthavere	Fællesskab	Handling
Græsrodder	Individ	Refleksion

Forudsætninger for demokratisk deltagelse

Demokratitræet

Former for demokratisk deltagelse

To deltagelsesakser

Design af demokratisk deltagelse

Mixerpulten

